Isis saŭ Natura

JURNAL

ПЕNTPȢ PESПÎNDIPEA ШTIINЦЕЛОPȢ NATȢPAЛE ШI ESAKTE, ÎN TOATE KЛASEЛE.

Pediџeatȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 28. (Anȣлȣ алȣ treiлea) Бȣkȣpeштĭ 30 Iȣлie, 1858.

Desпpe aepȣ ші релаџiȣnea sa kȣ noї.

Tpeї filosofĭ antiчї: Anaksimandpȣ, Dioџen ші Apxiлeȣ aȣ penpesentatȣ *aepȣлȣ* ка ȣnȣ prinчinȣ zeeskȣ. Este întp'adeвъpȣ o adînkъ idee întp'aчestȣ sistemȣ; fiindȣ-къ adeвъpatȣлȣ Kpeatopȣ алȣ лȣmeї este nевъzȣtȣ, întokmaї ка aepȣлȣ, ші este кȣnoskȣtȣ nȣmaї prin viaџa кape o însȣfлъ ші prin faчepea de вine кape o peвapsъ pretȣtindenea.

Aepȣлȣ este пȣptъtopȣлȣ sȣnetȣлȣї; prin елȣ ажȣnџe în ȣpekiлe noastpe гласȣлȣ dȣлче алȣ ȣneї fiinџe skȣmпe, ші nȣmaї елȣ ape пȣtepea a komȣnika ideiле кape sîntȣ въpsate în sînȣлȣ sъȣ. Atmosfepa (aepȣлȣ) кape ne înkonџiȣpъ, este sinгȣpъ isвopȣлȣ poeziеї ші алȣ eлokȣenџeї, aчestopȣ doaъ sopopĭ, stpълȣчinde în лȣmea mopaлъ; еле nȣ poate manifesta sплendidъ лȣminaлopȣ, fъpъ esistenџa atmosfepeї.— Fъpъ пȣџinȣ aepȣ, aflîndȣ-se întp'aчела кape вopвeште ші întp'aчела кape askȣлtъ, лȣmea apȣ pъmînea sȣpdъ ші mȣtъ. Simџimînteле челе maї înaлte, impresiȣneле челе maї dȣлчї ші sȣвлime, apȣ fi pъmasȣ pentpȣ noї o simџipe nekȣnoskȣtъ. Dapȣ akȣmȣ, кȣ aepȣлȣ кape *ne* înkonџiȣpъ, natȣpa ne a dъpȣitȣ fakȣлtatea komȣnikaџiȣneї ideiлopȣ *noastpe*; ne a împȣtepnichitȣ de але skoate *din* fȣndȣлȣ inimiї noastpe ка dintp'ȣnȣ isвopȣ nekontenitȣ ші але въpsa în лȣmea estepiopъ. Prin aepȣ, adikъ prin гласȣ, ideiле se skimвъ în вopвe че se aȣdȣ; apoї aчeste вopвe eшindȣ din гȣpa ȣnȣї omȣ ші komȣnikîndȣ-se кȣ aepȣлȣ, sîntȣ în

stape d'a пресента în imaџinaџiȣnea ȣnȣї алтȣ омȣ, челе maї вorate taвлоȣрї але naтȣрeї шi a zȣгръві în spiritȣлȣ съȣ sȣене infinite але секолелорȣ tрекȣte шi viitoape.

Dакъ воimȣ a авеа o idee în че кiпȣ ȣрmeазъ комȣпiкаџiȣnea сȣnetȣлȣї în atmosферъ, съ оввервъmȣ impресiȣnea че фаче o пiatpъ miкъ че o арȣпкъmȣ întp'ȣпȣ лакȣ. Ведеmȣ къ дȣпъ че пiatpa a atinsȣ фаџа апеї, împреџiȣрȣлȣ petpiї înчепȣ пiште talazȣрї poiȣnde ка пiште черкȣрї a se ȣрка, a креште шi a se mъpi din minȣtȣ în minȣtȣ пiпъ кiпдȣ se факȣ певъzȣte, totȣ de odatъ комȣпiкiпдȣ impресiȣnea petpeї пiпъ ла челе maї депъptate atome але апеї.

Întp'ачестȣ кiпȣ, сȣnetȣлȣ продȣче talazȣpiле аерȣлȣї кар^, împinrîпдȣ-se ȣпȣл пе алтȣл, ажȣпџе пiпъ ла ȣрекiле noastpe ȣпде skoate simџipea aȣzipeї.

Ка съ пе înкредiпџъmȣ къ пȣmaї аерȣлȣ este mizлочitорȣлȣ комȣпiкърiї сȣnetȣлȣї, este destȣлȣ резȣлtatȣлȣ ȣпȣї експерimîntȣ фъкȣtȣ кȣ o mашiпъ пnеȣmatiкъ (*la machine pneumatique.*)

Ачеаstъ mашiпъ аре ȣпȣ капакȣ de stiклъ. Ачестȣ капакȣ голiпдȣ-se de аерȣ, шi пȣiпдȣ întp'însȣлȣ ȣпȣ оролоџiȣ, кiтȣ de tape съ вatъ ачестȣ оролоџiȣ орелe сȣвtȣ ачестȣ капакȣ, пе вomȣ înкредiпџа къ п'о съ пȣtemȣ аȣzi nimiкȣ dintp'ачеаstъ вътае; întp'адевърȣ o съ ведемȣ чокапȣлȣ вътiпдȣ, дарȣ сȣnetȣ п'о съ аȣzimȣ de локȣ, fiiпдȣ-къ лiпseште аерȣлȣ de sȣв капакȣ, каре [illegible] съ пе комȣпiче ачестȣ сȣnetȣ.

Întp'o mape тъчере amȣ fi fostȣ пoї oameпiї оsîпdiџi, daка пъmîntȣлȣ п'арȣ fi fostȣ împъpџъшitȣ de аерȣ! Съ пе înкiпȣimȣ o лȣme în плiпа sa mишкаре, дарȣ în каре съ domneaskъ чеа maї adîпкъ тъчере! Ni s'арȣ пъреа къ ачеаstъ лȣme seamъпъ maї mȣлtȣ кȣ o адȣпаре de fantome. Ачеаstъ sченъ арȣ fi ȣпа din челе maї înfiорътоаре!

Fiiпдȣ-къ аерȣлȣ este mizлочitорȣлȣ manifestaџiȣпеї сȣnetȣлȣї; de ачеа съ înџелеџе къ аерȣлȣ ȣпде este maї sȣвџiре, аколо шi сȣпеtȣлȣ se аȣде maї славȣ; din контра iаръшї, ȣпде аерȣлȣ este maї stpînsȣ, adiкъ maї гросȣ, аколо шi сȣпеtȣлȣ se аȣде maї tape. Ачеаstъ теорiе este adeверiтъ шi прiп експерiенџъ. Ȣрkiпдȣ-пе în вiрfȣлȣ ȣпȣї mȣпte ȣпде аерȣлȣ se ръреште, аколо o съ ведемȣ къ шi сȣпеtȣлȣ se слъвеште, потрivitȣ кȣ înълџimea вiрfȣлȣї.

Fisiкȣлȣ *Saussure* a словодitȣ ȣпȣ pistолȣ în вiрfȣлȣ mȣпtелȣї *Montвланк* (челȣ maї înалтȣ mȣпte din Еȣропа) ла o înълџime de 10000 пiчioape шi a аȣzitȣ ȣпȣ sgomotȣ foapte miкȣ ка кiпдȣ s'арȣ fi fpîntȣ ȣпȣ вastonȣ.— Din контра, коворîпдȣ-пе în пештерi saȣ în пȣџȣрї, saȣ întp'алте asemenea позiџiȣпї în adîпчimea пъmîпtȣлȣї, ȣпде аерȣлȣ se îngpoашъ, аколо шi сȣпеtȣлȣ креште кȣ o пȣtере mape. În Џермаniа лîпгъ *Fȣлda* este ȣпȣ пȣџȣ adîпкȣ ка de tpeї sȣte de пiчioape; кiпдȣ вiпе-ва арȣпкъ o miкъ пiatpъ întp'ачестȣ пȣџȣ, ese d'аколо ȣпȣ *сȣпеtȣ* foapte tape, пар'к'арȣ fi de кiте-ва tȣпȣрї *словодite*.— Пе temeiȣлȣ ачестеї прiпчiпȣ, s'a inventatȣ instpȣmentȣлȣ пȣmitȣ *пȣртъторȣлȣ сȣпеtȣлȣї* (*porte-voix*), каре пе înлесneште a аȣzi ȣпȣ сȣпеtȣ saȣ ȣпȣ гласȣ алȣ ȣпȣї omȣ пiпъ ла o депъptape de o жȣmъtate поштъ; дарȣ întp'адевърȣ ачеаstъ invenџiȣпе пȣ este поаъ, fiiпдȣ-къ istopiea лȣї *Алексапдрȣ* челȣ mape пе повеsteште despe вestita sa tpîmвiџъ прiп каре îшї stpîпџеа apmia sa pisipitъ, dîпдȣї opdinele sale к'ȣпȣ гласȣ atîta de tape, ка кiпдȣ арȣ fi fostȣ [illegible] ȣрлетȣ de tȣпетȣ. Дарȣ челȣ maї admiравiлȣ instpȣmentȣ de a skoate сȣпеtе, este гласȣлȣ omeneskȣ. În adîпчimea гîтȣлȣї сȣȣ, se афлъ d'аsȣпра плȣmîпiлорȣ ȣпȣ аконеpiшȣ în каре se афлъ o кръпътȣръ каре se поате лърџi шi stpimtopa; прiпtp'ачестȣ mекanismȣ, гласȣлȣ omeneskȣ se skimвъ sȣвџiiпдȣ-se шi îngpoшiпдȣ-se. Despe ачеаstъ opгanisaџiȣпе de totȣ admiравiлъ aichї пȣ пȣtemȣ ворвi maї mȣлtȣ, fiiпдȣ o pamȣpъ din sfepa Anatomiеї.

Modȣpiле прiп каре se комȣпiкъ сȣпеtȣлȣ, пе еsплiкъ foрmaџiȣпеа ȣпȣї *екоȣ*. Кiпдȣ talazеле аерȣлȣї гъseskȣ o пediкъ, spre esemплȣ, ȣпȣ пъpete; atȣпчї se ръsfpîпгȣ шi se întopkȣ înапоï ла локȣлȣ de ȣпде aȣ eшitȣ. Каселе волtite în fopma ȣпеї eлipse saȣ a ȣпȣї оȣ, aȣ o калitate deoseвitъ; adiкъ întp'ачеаstъ eлipsъ se афлъ доȣъ пȣпте fоколаре în каре доï oamenї поате съ stea ворвiпдȣ ȣпȣлȣ кȣ алтȣлȣ fъръ съ fie аȣziџi de чеї-л-алџї че s'арȣ афла кȣ eї în касъ. Ачеаstъ împpeџiȣрape a datȣ локȣ ȣпеї anekdote foapte opiџiналъ. Întp'ȣпȣ орашȣ din *Siciлia*, алȣ кървiа temплȣ a fostȣ волtitȣ în

форма ȣнеĭ елипсе; întр'ȣнȣлȣ̆ din фоколареле ачелеĭ елипсе, архітектȣлȣ̆ dinadinsȣ̆ a ашезатȣ̆ скаȣнȣлȣ̆ de мъртȣрisire (isповеdanie), пе кîndȣ̆ în челъ-л-алтȣ̆ фоколарȣ̆ se афлаȣ̆ niште spionĭ каре, în тimпȣлȣ̆ мъртȣрisireĭ аскȣлтîndȣ̆ тoате секретеле оаменілорȣ̆ кіарȣ̆ ші în контра леџеĭ крештінештĭ, se вестеаȣ̆ adoa zi тoате în пȣблікȣ̆.— Ȣнȣ̆ алтȣ̆ fenomenȣ̆ асеменеа кȣріосȣ̆ în привінџа екоȣлȣĭ, гъсімȣ̆ ші în мȣлте пештері din Еȣропа. În ачесте локȣрĭ se аȣdȣ̆ îndoite, întreite ші кіарȣ̆ împътріте екоȣріле ȣнȣлȣ̆ дȣпе алтȣлȣ̆.

Лîнгъ *Мілано* есте ȣнȣ̆ кастелȣ̆ (палатȣ̆) în каре челȣ̆ маĭ мікȣ̆ sгомотȣ̆, продȣче ȣнȣ̆ кон чертȣ̆ армонікȣ̆. Ачестȣ̆ екоȣ̆ армонікȣ̆ есте продȣсȣ̆ din доъ despърџітȣрĭ каре întр'adinsȣ̆ sîнтȣ̆ пȣсе пентрȣ ачестȣ̆ sкопȣ̆ кȣ о deoseвітъ пропорџіȣне ȣна în dрептȣлȣ̆ алтіia, токмаĭ ка доаъ оглінzĭ пȣсе ȣна în dрептȣлȣ̆ алтіia авîndȣ̆ între dînsеле доаъ лȣмîнърĭ апрінсе каре, прін кіпȣлȣ̆ ресфрîнџереĭ разелорȣ̆ лȣмінеĭ în оглінzĭ, îмълџескȣ̆ нȣмерȣлȣ̆ лȣмîнърілорȣ̆ пîнъ ла ȣнȣ̆ нȣмърȣ̆ немърџінітȣ̆.

Іоџеала сȣнетȣлȣĭ есте калкȣлатъ. Штімȣ̆ къ întр'о секȣндъ елȣ̆ алеаргъ 1075 de пічіоаре (саȣ̆ 360 de stînжінĭ). Пріntр'ачестȣ̆ мізлокȣ̆ пȣтемȣ̆ шті тотȣ̆-d'аȣна denъртареа тȣнетȣлȣĭ de ла noĭ, fiindȣ̆-къ тȣнетȣлȣ̆ ші фълџерȣлȣ̆ есъ împreȣнъ întр'о секȣндъ din sînȣлȣ̆ нȣорілорȣ̆ din каре se наскȣ̆; dарȣ̆ fiindȣ̆-къ сȣнетȣлȣ̆ тȣнетȣлȣĭ мерџе мȣлтȣ̆ маĭ încetȣ̆ de кîтȣ̆ лȣміна фълџерȣлȣĭ, de ачеа тотȣ̆-d'аȣна аȣzимȣ̆ тȣнетȣлȣ̆ мȣџіndȣ̆ дȣпе кîте-ва секȣнde de ла арътареа фълџерȣлȣĭ. Dарȣ̆ ші пȣлсȣлȣ̆ (віна) ȣнȣĭ омȣ̆ în вîрстъ, бате în џенералȣ̆ одатъ întр'о секȣндъ (апроапе): de ачеа нȣмерîndȣ̆ бътаеле пȣлсȣлȣĭ din мінȣтȣлȣ̆ în каре s'а аръталȣ̆ фълџерȣлȣ̆ пîнъ în мінȣтȣлȣ̆ аȣzиреĭ тȣнетȣлȣĭ, пȣтемȣ̆ віне афла denъртареа нȣорілорȣ̆ фълџерелорȣ̆ de ла noĭ, sокотіndȣ̆ пентрȣ fie-каре бътае а пȣлсȣлȣĭ, 1075 de пічіоаре de distanџъ. Съ ne înкіпȣімȣ̆ акȣмȣ̆ че адміравілъ армоніе domneште între ȣніверсȣ̆ ші омȣ̆, între fenomenele черȣлȣĭ ші între manifestaџіȣніле віеџії органісмȣлȣĭ nostrȣ! *Пȣлсȣлȣ̆ мîінеĭ noastre есте аръттȣрȣлȣ̆ distanџеĭ тȣнетȣлȣĭ!*

Осчілаџіȣнеа (тремȣрътȣра) аерȣлȣĭ каȣсатъ прін мішкареа корпȣрілорȣ̆, se întinde фоарте denарте. Ла ȣнȣ̆ ресвелȣ̆ кîndȣ̆ ȣнеле din оштіріĭ se темȣ̆ d'а fi прінсе fъръ весте de inемічĭ (връжмашії), аȣ̆ обічеіȣ̆ d'а пȣне пе тобъ ȣнȣ̆ мікȣ̆ осȣ̆ (пеатръ din дама) ші атȣнчĭ se веde къ ачестȣ̆ осȣ̆ сарe dакъ кавалеріа se апропіе, fie ачеаста мъкарȣ̆ ші ла о distanџъ маре.

Кіпȣлȣ̆ прін каре noĭ аȣzимȣ̆, se фаче прін-тр'ȣнȣ̆ механісмȣ̆ мінȣнатȣ̆. Сȣнетȣлȣ̆, дȣпъ че s'а întродȣсȣ̆ în ȣрекіле noastre, атінџе маĭ мȣлте конкавітъџі (голічіȣнĭ), тречe песте маĭ мȣлте канале ші drȣмȣрĭ, ȣрмеазъ маĭ мȣлте ресфрîнџерĭ пînъ ажȣнџе ла креерĭ (ла ачеастъ мistеріоасъ реsidенџъ а сȣфлетȣлȣĭ) ȣnde înштііnџеазъ de копрінсȣлȣ̆ ȣнеĭ ідеĭ ешіте din гȣра ȣнеĭ fiinџе каре сеамънъноъ.

Diferitele форме de ȣрекĭ але deoseвітелорȣ̆ animale, sîнтȣ̆ sinгȣре în stаре d'а ȣмплеа о карте фоарте воломіноасъ ші фоарте кȣріоасъ. Іатъ кîте-ва есемпле

Мъгарȣлȣ̆ îшĭ întoарче ȣрекіле спре партеа de ȣnde віне сȣнетȣлȣ̆; асеменеа органісаџіȣне есте ші ла епȣрĭ. Кîртіџа (Talpa) каре тръеште în пъмîнтȣ̆, н'аре ведере бȣнъ, неавîndȣ̆ тревȣінџъ нічĭ одатъ de dîнса, dарȣ̆ аре о факȣлтате de а аȣzi фоарте деллікатъ; апоĭ Натȣра îngріжіndȣ̆ пентрȣ dînsa, ка тотȣ̆ сънîndȣ̆ în пъмîнтȣ̆ съ нȣ-ші астȣпе ȣрекіле, і ле а акоперітȣ̆ кȣ о deoseвітъ мемвранъ (пеле) каре о поате deskide ші стрîнџе кȣ înлеснire. Animaлеле челе маĭ слабе, прін ȣрмаре челе маĭ фрікоасе, аȣ̆ în џенералȣ̆ о simџіре de аȣzire фоарте desволтатъ. Спре есемплȣ, епȣрії, газеле, епȣрії албĭ, шоарєчії, кîртіџіле ші алтеле; еле аȣd чел маĭ мік sгомот întр'о denъртаре фоарте маре. *Лілієчії* (*vespertilio*, *chauve-souris*) авîndȣ̆ о ведере фоарте слабъ, аȣ̆ ȣрекĭ марĭ ші атîта de simџітоаре, în кîтȣ̆ поате sȣбра кіарȣ̆ ші în întȣнерекȣ̆ fъръ а se ловĭ de вр'ȣнȣ̆ корпȣ̆, нȣмаĭ прін simџіреа impresiȣнеĭ аерȣлȣĭ каре есте каȣсатъ în împреџіȣрȣлȣ̆ ачелорȣ̆ корпȣрĭ.— Rінічерȣлȣ̆, Іпопотамȣлȣ̆ ші animaлȣлȣ̆ нȣмітȣ̆ *Tatȣ̆* каре вѣdȣ̆ нȣмаĭ în тimпȣлȣ̆ крепȣскȣлеĭ (мȣргȣлȣ̆ серії ші înгîнатȣлȣ̆ dімінеџії), аȣ̆ факȣлтатеа аȣzиреĭ d'о деллікатеџъ deoseвітъ, пе кîndȣ̆ леȣлȣ̆, тігрȣлȣ̆, лȣпȣлȣ̆, пісіка ші алте асеменеа animaле каре тръескȣ̆ кȣ прада, аȣ̆ пріімітȣ̆ de ла Натȣръ факȣлтатеа d'о ведере фоарте desволтатъ, спре а пȣтеа гоні віктімеле лорȣ̆; dарȣ̆ de аȣzире sîнтȣ̆

слабе, неавîндȣ тревȣінцъ de dînsa, adікъ ка съ se пъzeаскъ de гоніторї ші съ fȣгъ.

Ачеастъ admiрабілъ disпosiціȣне а natȣреї кȣ formарea органелорȣ, potрівітȣ кȣ органisaціȣнеа ші traiȣлȣ animалелорȣ, о гъsimȣ ші ла пасърї. Iatъ ȣпȣ лȣкрȣ demпȣ de бъгаре de seamъ, къ пȣmaї пасъріле че se ȣркъ ла о mаре înълціmе în atmosferъ, аȣ гласȣ sȣбціре, mлъdiosȣ, пе кîndȣ пасъріле каре trъескȣ жосȣ пе пъmîntȣ (прекȣmȣ раццеле, гъінеле, strȣцȣлȣ) аȣ ȣпȣ гласȣ гросȣ. Ачеаsta віне de аколо къ аерȣлȣ în înълціmea atmosferеї este sȣбціре, пе кîndȣ жосȣ ла пъmîntȣ este гросȣ. De ачеа dакъ пасъріле nесбърътоаре арȣ fi авȣtȣ ȣпȣ гласȣ sȣбціре, n'арȣ fi пȣtȣtȣ гласȣлȣ лорȣ съ fie aȣzitȣ nічї de кȣmȣ. Potрівітȣ іаръші кȣ ачеаstъ înцелеаntъ disпosiціȣне, пасъріле n'аȣ ȣрекї nічї de кȣmȣ пе din afaръ (de кîtȣ пȣmaї о гаȣръ) ка съ пȣ лі se mъреаскъ капȣлȣ ші ка съ пȣ лі se продȣкъ вр'о împedікаре în sборȣлȣ лорȣ; înсъ органеле лорȣ пе din întрȣ sîntȣ fоарte desвoltate, maї кȣ seamъ ла пасъріле ръпітоаре de поаптеа, каре, пеȣstîndȣ ведеа віктіma лорȣ, о simtȣ прін аȣзіре. Întр'adeвъръ, че mаре ші фрȣmoасъ armonie este între аерȣ, ȣрекї ші sȣфлетȣ! Фъръ аерȣ, rîndȣлȣ арȣ fi de прisosȣ, fііndȣ-къ n'арȣ пȣtea съ se manifeste пе din afaръ. Ideile înцелепчіȣнеї sîntȣ невъzȣte, ȣmплîndȣ претȣtindenea ȣніверсȣлȣ, întокmaї ка аерȣлȣ. Аерȣлȣ este пȣ пȣmaї чеа d'întîїȣ кondіціȣне а віецеї поаstре fisiче, чі este înкъ ші челȣ maї trебȣінчосȣ пентрȣ віаца поаstръ moралъ. Елȣ este каȣsa mъріmeї поаstре!

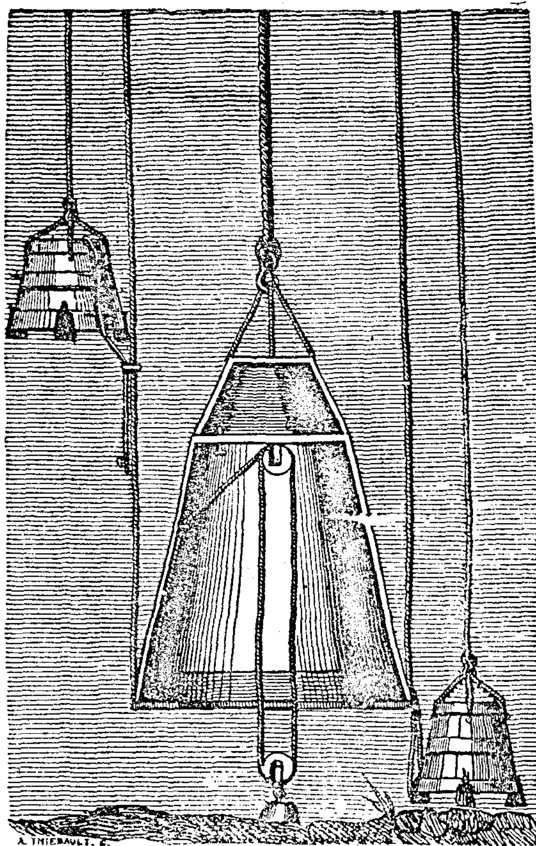
Oseбітȣ de ачеаsta, аерȣлȣ серве пȣ пȣmaї în sfера раціȣнеї спре а не face съ înцелецемȣ ideile; чі аре înкъ ші о пȣtере mаре în sfера simціrілорȣ поаstре poetiче; fііndȣ-къ елȣ este леагънȣлȣ ȣnde se паште mȣsіка. Mȣsіка este о mȣсъ dівінъ каре ворбеште о лімбъ înцелеаntъ пентрȣ тоці оаменії. Кîndȣ în diferite tonȣрї melodioase, еспріmъ челе maї delікаte simtimente але inimiї, atȣnчї se ȣркъ imaцinaціȣнеа поаstръ ла sferele челе înalte în лȣmea mȣsікалъ, ȣnde тоатъ ведереа ші тоатъ simціреа ȣрmеазъ пȣmaї прін armonie ші melodie; ȣnde totȣ tonȣлȣ representъ о idee deoseбітъ; ȣnde totȣ акордȣлȣ este о persoнifікаціȣне înкîntътоаре а ȣпї simtimentȣ фрȣmosȣ ші sȣблімȣ!

Daрȣ ші fъръ mȣsікъ, аерȣлȣ аре о deoseбітъ influinцъ аsȣпра simціреї inimiї поаstре. Аша daрȣ mȣрmȣра вîntȣлȣї printre foile арборілорȣ, продȣче аsȣпра fіінцеї поаstре о influinцъ misteriоасъ. Чіне поаte fi ачела каре съ se пліmбе sінгȣрȣ пе кîmпȣ saȣ întр'о пъdȣріче, съ аȣzъ de departe ачеаstъ mȣрmȣръ, ші съ пȣ ръmîe isбітȣ d'о simціре întristътоаре? Toate rîndȣріле sале; sбоаръ din sine'ші кътре о altъ віацъ, пърîndȣ-i-se а авеа о simціре neste mъsȣръ, dȣлче, daрȣ melaпколікъ. Atȣnчї ni se înfъціmеазъ віаца поаstръ, timпȣлȣ, тоатъ лȣmea trекътоаре, ші în mізлокȣлȣ ачестора se араtъ пȣmaї ȣпȣ лȣкрȣ netrекъторȣ, ші ачеста este moartea кȣ nimічіреа цепералъ а fііnцелорȣ materiale. Daрȣ кîndȣ sȣnetȣлȣ вîntȣлȣї se ȣркъ în вîрфȣлȣ рȣінелорȣ din sекȣлеле trекȣte, че simціре d'о adîнкъ melaпколіе не копрінде atȣnчї! Toate sеколеле trекȣte, кȣ тоате nenȣmерабілеле лорȣ evenimente, s'adȣпъ înaintea imaцinaціȣнеї поаstре ші *noї* не sîntemȣ кȣфȣndaці, пердȣці în пеmърџinitȣлȣ океанȣ алȣ timпілорȣ trекȣці, ȣnde mікшоріmеа fііnцеї поаstре este ка о пікътȣръ în ачестȣ океанȣ, ка ȣпȣ atomȣ не лîнгъ mъріmea A-totȣ-пȣterпікȣлȣї креаторȣ че esistъ în тоатъ eternitatea!— Ачестȣ misteriosȣ raportȣ че se афлъ între inima omȣлȣї ші între пȣmітоле sȣнете sпъїmîntътоаре skoase din аер, а жȣкаt ȣn ролȣ fоарте mаре în tott imпȣл.

Naціȣнеле antiче аȣ клъdіtȣ totȣ-d'аȣпа temплȣріле лорȣ în mізлокȣлȣ пъdȣрілорȣ saȣ dȣmбръвілорȣ. De s'а аропіаtȣ чіне-ва de temплȣл лȣї *Amon* че а fostȣ ашеzatȣ în mізлокȣлȣ ȣпеї пъdȣрї, inima ачелȣіа s'а simціtȣ însȣflaтъ d'ȣпȣ simtiment melaпколік, sпъїmîntътор; елȣ а întрat astȣ-felȣ прегътітȣ ла оракȣлȣ temплȣлȣї. *Nȣma Pompiliȣ* а fostȣ inspiратȣ în înalta sa misiȣне, de zeiца *Egeria* че а локȣітȣ întр'о пъdȣріче înкîntatъ, de stежарї. Кіаръ ші акȣmȣ чіне кълъторeште în пъdȣріле *Skoціеї* în лȣпціле поnці але ерпеї, аȣde nіште sȣнете fȣцitivе în diferite modȣлаціȣнї; ачесте sȣнете аеріепе каре se naskȣ din вîрфȣлȣ арборілорȣ saȣ împreціȣрȣлȣ рȣінелорȣ gotiче d'аколо, seamъnъ ка кînd fȣгȣ ші вінȣ în ѫпої, ші пътрȣndȣ imaцinaціȣнеа кълъторȣлȣї de ȣпȣ simtimentȣ de sпаїmъ; елȣ sокоteште къ asistъ ла о adȣпаре de fantome! (пълȣчї) saȣ къ аȣde плîнцеріле sȣфletелор erатiче

Dapŏ шi mішкapea natȣpaлъ a atmosferei, aчeastъ apmonie obiчnȣitъ кapе totŏ-d'aȣna ne înконџioapъ, ne însȣflъ шi ea niшte simtimente neesnpimabiлe шi misterioase. Toџi noeџii aŏ къȣtatŏ a deskpie simџipea naptiкoлapъ кapе ne insnipъ bedepea ȣnei fȣptȣni, saŏ sgomotȣлŏ bîntȣлȣi asoчiatŏ de къdepea nлoii; ei aŏ къȣtatŏ a esnлiкa simtimentȣлŏ чeлŏ dȣлчe шi meлanколiкŏ, кapе naшte în inima noastpъ лa bedepea ȣnei kîmnŏ sinrȣpatiкŏ, лiniшtitŏ, лȣminatŏ de лȣmina soapeлȣi în mezȣлŏ zilei, kîndŏ denapte în opizontŏ se ȣpкъ ȣnŏ zefipŏ dȣлчe шi mînгîitopŏ! Dapŏ aчeastъ peлaџiȣne intimъ întpe omŏ шi лȣme, este ȣn mistepŏ neesnлiкabiлŏ! Esistenџa noastpъ fisiкъ este înконџiȣpatъ к'ȣn bъл misteпiosŏ; nȣ шtimŏ de ȣnde beninŏ, niчi ȣnde mepџem. În zadap inima noastpъ în totŏ sgomotȣлŏ aepȣлȣi, în totŏ sȣnetȣлŏ atmosferei i se nape къ aȣde ȣnŏ гласŏ чepeskŏ кapе deskonepe aчestŏ mistepŏ; nînъ aкȣmŏ însъ aчestŏ mistepŏ nȣ s'a deskonepit, npoблema esistenџei noastpe, nȣ s'a pesoлbatŏ.— Sîntemŏ, шi nȣ шtimŏ nimiкŏ de npinчinȣл шi finaлȣл esistenџei noastpe! Iatъ o mape лeкџiȣne nentpȣ modestiea noastpъ!

Bopbipea asȣnpa aepȣлȣi ne dъ oкasiȣne a bopbi d'ȣnŏ instpȣmentŏ кȣpiosŏ кapе ape ȣn mape panoptŏ кȣ aepȣлŏ.

Клonotȣлŏ Afȣndъtopiлopŏ.

Este o maшinъ inbentatъ de џeniȣлŏ шi de îndpъsneaлa omȣлȣi, кapе nȣ se mълџȣmeшte a esnлoata toatъ natȣpa bizibiлъ a'шi însȣшi totŏ чe este ne пъmîntŏ шi în aepŏ, ba înкъ ba sъ ia шi aчeea чe se aflъ ne fȣndȣлŏ oчeanȣлȣi.

Aколo esistъ ȣnŏ sipmanŏ moлȣsкŏ кapе a tpasŏ asȣnpъi, atenџiȣnea omȣлȣi; asta este moлȣsкȣлŏ din кapе npobine mapгapitapȣл (Margaritefera.)

Omȣлŏ a aflatŏ къ ne fȣndȣлŏ oчeanȣлȣi sîntŏ niшte moлȣшкi (skoiчi) кapе, îmboлnъbindȣ-se, skotŏ din гȣpa лopŏ o matepie naptiкoлapъ кapе, kîndŏ se întъpeшte debine ка o neatpa stpълȣчitoape, de mȣлte opi d'o fopmъ potȣndъ, nepfeктъ шi asta este mapгapitapȣл (perles) atîta de stimatŏ лa oameni.

De шi mapгapitapȣл în sine este ȣnŏ чe fpȣmosŏ, însъ e npobabiлŏ къ totŏ n'apŏ abea faboapea omȣлȣi nînъ лa aчestŏ гpadŏ; daкъ n'apŏ fi aшa de papŏ шi гpeŏ de гъsitŏ; къчi banitatea omȣлȣi каȣtъ totŏ-d'aȣna dȣne *oameni* шi лȣкpȣpi кapе sîntŏ denapte de eлŏ шi гpeŏ de гъsitŏ; aчeea чe ape лîngъ dînsȣл, kîtŏ de foлositopŏ sъ fie, nȣ e stimatŏ «Nimenea nȣ e npofetŏ în natpiea sa» este ȣnŏ npobepbŏ antiкŏ.

Dapŏ кȣmŏ sъ meapгъ чine-ba, sъ se noгoape în fȣndȣлŏ oчeanȣлȣi, ка sъ adȣne aколo mapгapitapi? Aчeastъ difiкȣлtate s'a npezentatŏ omȣлȣi kîndŏ a xotъpîtŏ a desnoia fȣndȣлŏ mъpei de mapгapitapȣл чe se aflъ aколo шi sъ'лŏ atîpne ne гîtȣлŏ damei saлe ка ȣnŏ opnamentŏ stpълȣчitopŏ. Dapŏ omȣлŏ e obiчnȣitŏ a bipȣi лeџiлe natȣpei. Kîndŏ omȣлŏ nȣ se onȣne лeџiлop natȣpei (кȣm faкŏ ȣnii іgnopanџi saŏ кȣ npejȣdiкъџi) чi каȣtъ aлe stȣdia ка sъ кȣnoaskъ гpadȣлŏ шi dipeкџiȣnea лȣкpъpei лopŏ, atȣnчi eлŏ лe bipȣeшte, шi în лoкŏ sъ fie o îmnedeкape, îi sîntŏ ȣnŏ mape ajȣtopŏ în întepnpindepiлe saлe. Aчeasta s'a шi ȣpmatŏ кȣ întepnpindepea къȣtъpei mapгapitapȣлȣi ne fȣndȣлŏ mъpei.

Omȣлŏ nȣ noate sъ tpъeaskъ sȣb anъ, къчi nȣлmȣnii sъi noate sъ pesnipe nȣmai în aepŏ dapŏ nȣ în anъ, de aчeea oamenii se îneкŏ kîndŏ se aflъ sȣb anъ. Asta este o лeџe fiziкъ. Dapŏ este шi o aлtъ лeџe fiziкъ dobeditъ npin feлȣpimi de esnepimente, adiкъ къ aepȣлŏ гoneшte ana. Sъ iea чine-ba ȣnŏ naxapŏ гoлŏ, sъ'лŏ pъstoapne шi sъ'лŏ nȣie pъstȣpnatŏ neste o fapfȣpie adînкъ nлinъ кȣ anъ; o sъ bazъ къ în лoкȣ

ȣnde пахарȣлȣ е пȣсȣ, аколо fарfȣрiеа este ȣскатъ; къчї аерȣлȣ пахарȣлȣї а гонitȣ апа. Врîndȣ чine-ва съ se înкредinцeze înкъ маї bine къ este аша, съ лinеаскъ пе fȣndȣлȣ ȣnȣї пахарȣ голȣ о мiкъ лȣмîнаре апринсъ, съ ръстоарне пахарȣлȣ шi съ'лȣ пȣе пе fарfȣрiеа плinъ кȣ апъ шi о съ вазъ кȣ мiраре къ лȣмînареа totȣ арде în пъȣntрȣлȣ пахарȣлȣї, de шi е înконцiȣратȣ кȣ апъ пînъ ла о маре înълцiме; лȣмîнареа ва континȣа съ арзъ пînъ кîndȣ se ва келтȣi totȣ аерȣлȣ че se аfлъ în пъȣntрȣлȣ пахарȣлȣї, atȣnчї лȣмîнареа se ва stinце.

Oamenii de шtiinце, шtiindȣ ачеasta, аȣ къȣtatȣ съ о аплiче ла о întreprindere практiкъ adекъ пentrȣ къȣtареа маргаритарȣлȣї în fȣndȣлȣ мърeї шi eatъ че аȣ fъкȣtȣ.

Аȣ inventatȣ о машinъ în fорма ȣнȣї клопотȣ (къреia аȣ шi datȣ нȣмiреа de *клопотȣлȣ аfȣndъторiлорȣ*; vezї 'алътȣрата fiгȣръ): ачестȣ клопотȣ ера atîtȣ de маре în кîtȣ лesне а пȣtȣtȣ съ stea аколо ȣнȣ омȣ шi съ мiнче кîte-ва пасȣрї în dреапта шi stîнга, шi ера алiпitȣ прin stреангȣрї цепене ла о роатъ че se аfлъ în локȣрї înалte sȣsȣ ла малȣлȣ мърeї.

Кîndȣ аfȣndъторȣлȣ врea съ se погоаре în маре, se пȣне înтр'ȣн клопот алiпat sȣs în малȣлȣ мърeї шi îndатъ оаменiї коборȣ клопотȣ жосȣ каре, прin грeȣtatea sa пропрie, se кȣfȣндъ кȣрîndȣ жосȣ мergîndȣ пînъ ла fȣndȣлȣ очеанȣлȣї. Дȣпе леце еспȣсе маї sȣsȣ, клопотȣлȣ лȣкреазъ întокмаї ка пахарȣлȣ кȣ аерȣ пȣсȣ пе fарfȣрiеа кȣ апъ; adекъ ȣnde ажȣнце клопотȣлȣ гонеште апа de sȣв dînsȣ, în кîtȣ дȣпе кîte-ва мinȣte клопотȣлȣ stъ пе ȣскатȣ în fȣndȣлȣ мърeї; atȣnчї омȣлȣ че se аfлъ înтр'ачестȣ клопотȣ transпаріndȣ, vede фoарте bine тoate лȣкрȣрiле че se аfлъ пе fȣndȣлȣ мърeї, каȣtъ маргаритаре че se аfла аколо шi ле адȣнъ; dарȣ ачеаstъ операцiȣне требȣе съ se fакъ кîtȣ se поate de iute, къчї песте пȣцiне мinȣte омȣлȣ а келтȣitȣ прin respiрацiȣнеа (resȣfларea) sa, аерȣлȣ че se аfлъ în клопотȣ, atȣnчї нȣмаї поate съ respire шi este silitȣ съ se sȣie пе sȣпраfаца мърeї ка съ пȣ моаръ de asfixie (лipsireа аерȣлȣї). Spre ачеstȣ sfîршitȣ, клопотȣ аре sȣsȣ пе streангȣ ȣnde е алiпitȣ, пiште клопъцеї мiчї. Апоï аfȣndъторȣлȣ simцindȣ-se stрîмtорatȣ шi къ este de трeбȣinцъ съ se sȣе, мiшкъ streангȣлȣ каре fаче ка съ sȣне sȣsȣ клопоцеле; atȣnчї чеї de sȣsȣ se гръбескȣ шi трагȣ аfаръ пе клопотȣ împреȣнъ кȣ аfȣndъторȣ че se аfлъ înтр'însȣлȣ.

În timпȣрiле маї moderne аȣ inventatȣ клопоте d'аfȣndъторї каре sîntȣ комbinate кȣ ȣnȣ sistemȣ de bȣtoaie мiчї ȣмплȣte кȣ газȣ oxigenȣ (газȣлȣ resȣfлърeї saȣ аерȣ віецеї). Прinтр'ачеаstъ metodъ, омȣлȣ поate съ ръмiiъ foарте мȣлtȣ timпȣ sȣв апъ; къчї кîndȣ а келтȣitȣ аерȣлȣ din клопотȣ, deschide ȣнȣ bȣtoiȣ de газȣ oxigenȣ каре se аfлъ în клопотȣ лîнгъ dînsȣлȣ, atȣnчї клопотȣлȣ se ȣмпле din noȣ кȣ газȣ respirabilȣ шi келтȣindȣ-se шi ачеаsta, елȣ deschide ȣnȣ алȣ doilea bȣtoiȣ, în кîtȣ пȣ'i лipseште пiчї odatъ аерȣ мъкарȣ къ ръмîне мȣлtȣ timпȣ sȣв апъ.

Eatъ, прекȣмȣ амȣ zisȣ, къ лeцiле Naturei кîndȣ ле stȣdiemȣ bine, поate съ не serве în folosȣлȣ nostrȣ кеарȣ în контра алторȣ леце în апeринцъ, шi în лoкȣ d'а не îmпiedeка о înтреprindere каре seamънъ d'а fi контра naturei, din контра не о înлеснескȣ.

Eatъ folosȣлȣ stȣdiȣлȣї лeцiлор naturei шi în цeнере а tȣtȣрора шtiinцелорȣ natȣрале.

Ȣnȣ dресъторȣ de каї.

De мȣлtȣ, жȣрналеле аȣ ворbitȣ d'ȣn Амерiканȣ каре este în stare а fаче în пȣцiне мiнȣte, dintр'ȣн кал sълbatiкȣ шi fȣрiосȣ, ȣнȣ aniмалȣ блîndȣ шi аскȣлtъторȣ. Deȣнъzi, ачестȣ artistȣ пȣмe D. Rarey, каре se нȣмеште к'ȣнȣ titȣлȣ помпосȣ «fермекъторȣ de каї,» а datȣ оказiȣнеа кеарȣ кȣрцiї регале în London а adмiра arta sa, înтр'adевърȣ кȣрioasъ, каре о цiне елȣ пînъ акȣмȣ аскȣнsъ.

Ла чеа d'întîia репрезентацiȣне, ïi а datȣ треї каї; челȣ d'întîiȣ калȣ ера ȣнȣ калȣ негрȣ англезескȣ foарте frȣмосȣ dарȣ foарте iute шi sълbatiкȣ. Ȣнȣ D. Anderson 'лa вîndȣtȣ прinцȣлȣї Albert (bърbatȣлȣ рeцinei) пentrȣ о sȣмъ

mape; însъ прinцȣлȣ ера silitȣ съ dea вinzъtoрȣлȣi калȣлȣ înapoi, къчi niminea н'а пȣtȣtȣ съ se апропie d'acestȣ калȣ. D. Anderson nemtiindȣ че se факъ кȣ acestȣ калȣ, а пoftitȣ пе D. Rarey ка съ арate dînsȣлȣi арta sa de domnitорȣлȣ каiлорȣ. D. Rarey, intpîndȣ în граждȣ, а гъsitȣ acestȣ калȣ stîndȣ deosebitȣ din чеiлалцi, тоцi oamenii temîndȣ-se d'а мерџе ла dînsȣ, къчi кîndȣ вedea de departe апропiеrеа ȣнȣi омȣ, începea съ батъ кȣ пiчiоареле шi съ skoацъ ȣнȣ гласȣ сълбатiкȣ. О мȣлцime de oamenî se adȣnase ка съ asiste ла acestȣ еsпеrimentȣ. Dapȣ D. Rarey а рȣгатȣ пе тоцi ка съ easъ шi съ'лȣ лase нȣмаi кîte-ва minȣte sinгȣрȣ кȣ калȣлȣ; aceasta s'а шi ȣрmатȣ. Dȣпе acestȣ interвалȣ, елȣ а пoftitȣ пе тоцi spektatopii d'а intpатȣ шi atȣнчi аȣ вȣзȣtȣ кȣ mipape къ acestȣ калȣ сълбатiкȣ а fostȣ кȣлкатȣ жосȣ пе пaie шi лîнгъ dînsȣлȣ ера кȣлкатȣ шi D. Rarey фъръ ка калȣлȣ съ факъ челȣ maî mikȣ semnȣ de nеоdixнъ saȣ de фрiкъ; ба înкъ maî мȣлtȣ: D. Rarey лȣase în mînъ amîndoъ пiчiоареле de d'îndъръtȣ але acestȣi калȣ, шi ле ловеа ȣнȣлȣ кȣ алтȣлȣ, кȣмȣ se жоакъ чine-ва кȣ doъ bastoane шi калȣлȣ нȣ s'а mишкатȣ, паркъ ера о oaie блîndъ.

А doa zi s'а adȣнатȣ алцi spektatopî ка съ вазъ acestȣ spektakȣлȣ кȣriosȣ; atȣнчi D. Rarey а лȣатȣ о skîndȣръ, а пȣs'о пе корпȣлȣ acestȣi калȣ шi пе skîndȣръ а înчепȣtȣ съ ȣмбле кȣ о роабъ în mînъ; калȣлȣ нiчi акȣмȣ нȣ s'а mишкатȣ, паркъ ера mортȣ; а лȣатȣ шi о тобъ, а пȣs'о пе spinapea калȣлȣi шi а бътȣtȣ пе dînsa; шi калȣлȣ нiчi акȣмȣ н'а datȣ вр'ȣнȣ semnȣ de sпеriечiȣне; asemenea а ръmasȣ лiniштitȣ, кîndȣ а mишкатȣ о ȣмбрелъ naintea окiлорȣ съi.

Калȣлȣ алȣ doiлеа ла каре D. Rarey а арътатȣ арta sa misterioasъ, ера ȣнȣ калȣ алȣ кȣрцii, ȣнȣ калȣ tînъръ neînвъцатȣ шi iарȣ foapte сълбатiкъ. Dȣпе че кȣ sila абia аȣ adȣsȣ мȣлцi oamenî acestȣ калȣ ла арена рiгалъ de ла Windsor, 'ла лъsатȣ ка ȣнȣ кȣартȣ о оръ sinгȣрȣ кȣ D. Rarey, пе ȣрmъ toatъ familiea рiгалъ, adекъ регina, прinцȣлȣ Албертȣ шi о sȣitъ mape de лорзi, аȣ intpатȣ în аренъ шi аȣ вȣзȣtȣ кȣ mipape къ acestȣ калȣ сълбатiкȣ este iарȣ кȣлкатȣ жосȣ шi лîнгъ dînsȣлȣ D. Rarey, каре se жоакъ кȣ пiчiоареле калȣлȣi.

Dȣпе acеаstъ продȣкцiȣне арtistiкъ, а adȣsȣ în аренъ ȣнȣ алtȣ калȣ de колоарея оакешъ. Acestȣ animaлȣ а fostȣ totȣ-d'аȣна amepinцъторȣ пентрȣ кълъреци, къчi рарȣ sȣферea пе ȣнȣ омȣ къларе пе dînsȣ; апоi adese-opî s'а sперiatȣ шi atȣнчi s'а emпортatȣ шi а datȣ фȣга кȣ кълъреци. În пȣцine minȣte D. Rarey каре, пînъ акȣмȣ нȣ вȣзȣse нiчi odatъ acestȣ калȣ, dȣпе че а ръmasȣ sinгȣрȣ кîte-ва minȣte кȣ acestȣ animaлȣ, калȣлȣ s'а фъкȣtȣ întp'atîta блîndȣ în кîtȣ фъчеа че D. Rarey îi а ordonatȣ, adекъ а stътȣtȣ nemишкатȣ пе кîndȣ D. Rarey сърîndȣ s'а пȣsȣ пе spinapea лȣi, бътîndȣ întp'о тобъ saȣ цiindȣ о ȣмбрелъ naintea окiлорȣ съi.

Spektatopii вȣзîndȣ acestea, аȣ fostȣ întp'о îndoiaлъ, dakъ D. Rarey este în stape а комȣniка шi алтора metoda лȣi saȣ dakъ aceastъ арtъ, este пропрie нȣмаi персоанеi сале.

Ка съ ръспȣнзъ ла aceastъ îndoiaлъ пȣбliкъ, D. Rarey а комȣнiкатȣ metoda лȣi. Генералȣлȣi Sir Richard Airey, Лордȣлȣi Алфредȣ Paget шi Колонелȣлȣi Hood; însъ тоцi 'i аȣ фъгъдȣitȣ къ ворȣ цinea metoda aceasta în sекретȣ.

Dȣпе aceastъ комȣнiкацiȣне, acешi nобiлi англезî, maî кȣ seamъ Лордȣлȣ Paget, а репетатȣ naintea familiei рiгале în London toate фаптеле estraopdinape чitate maî sȣsȣ ȣрmате de de кътре D. Rarey. Dȣпе aceste репрезентацiȣнi, а sositȣ D. Rarey în персоанъ шi а арътатȣ пînъ ла че градȣ ш'а sȣпȣsȣ калȣлȣ сълбатiкȣ алȣ D-лȣi Anderson, adекъ елȣ s'а пȣsȣ ла ȣнȣ колцȣ алȣ manеџiȣлȣi (arena) шi а кеmатȣ пе калȣ, каре de sine а венitȣ ла dînsȣлȣ сърîndȣ шi паркъ жȣкîndȣ; пе ȣрmъ îi а ordonatȣ шi калȣ s'а кȣлкатȣ жосȣ; iарȣ îi а ordonatȣ шi калȣлȣ îi а ȣрmатȣ în аренъ, întокmаi кȣмȣ ȣнȣ кîine înвъцатȣ ȣрmeazъ пе stъпînȣлȣ лȣi.

D. Rarey este ȣнȣ омȣ d'о вîрstъ ка de 30 de anî, d'о konstitȣцiȣне deлiкатъ: елȣ este fiiȣлȣ ȣнȣi арендашȣ (fermier) din орашȣл Oxio în Statȣpiле Ȣnite. De ла tinepeцеа sa чеа maî фрацетъ, елȣ s'а окȣпатȣ кȣ плъчере кȣ înвъцъtȣpa каiлорȣ пînъ кîndȣ а deskoпepitȣ metoda sa пропрie каре арatъ asemenea резȣлтate паркъ mipaкȣлоase.

D. Rarey а datȣ мȣлте репрезентацiȣнi шi ла Paris, кȣ ȣнȣ mape sȣкчесȣ, шi съ ziче къ

Ministepълъ Агрікълtъреї în Фpanчia a opdonatъ d'a se кътпъpa sekpetълъ лъї dpentъ ъnъ пpeџъ de maї mълte miї de фpanчї. Asemenea se ziче къ totъ sekpetълъ лъї konsistъ, къ insъфлъ чева aepъ în пъpiле калълъї сълбаtікъ. Dapъ opї-кът, кълtapea каiлорь a D-лъї Rayer konsistъ întp'ъn tpatamentъ фoapie ъman шi deosebit блînd че'лъ întpebъinџeazъ къ каї.

Eatъ къ, къ o кълtape блîndъ шi dълче, ажъnџе чine-ва пpea depapte къ animaлеле ка шi къ oamenii.

Komъnikaџiъnї sчientiфiче miчї.

Diфepiteле колорї de жале але попълiлорь.

Колоарея de жале ла Еъропеenї este neагpъ; ла Sipienї este хаваiъ; ла Eџinџienї este галбенъ; ла Aetionenї, чепъшiъ шi ла Iaponezї, албъ. În алеџерея aчesторь колорї de жале, ziче ъnъ аъторь, фie-каpe попълъ авea motiвеле sале. Sipienїї zікъ къ колоарея tpebъe съ adъкъ a minte локълъ ъnde moptълъ se афлъ акъmъ (adeкъ хаваiъ saъ колоарея чеpълъї). Eџinџienїї zікъ: колоарея галбенъ însemneazъ вештежipea вieџeї, пpeкъmъ ла плапte кindъ фoiле se гълбенesк s'аъ вestежitъ шi плапta moape. Dapъ Etionenї аъ опiniъnea къ, колоарея пъmintълъї фiindъ чепъшie, de ачеea колоарея de жале дъпе ъnъ moptъ каpe a întpatъ în пъmintъ, tpeбъe asemenea съ фie чепъшiъ. Iaponezїї 'шї imaџinъ къ колоарея албъ, каpe însemneazъ inoчenџa, se къвine ла жале ка съ apate пpintp'aчeasta къ moptълъ a петpeкътъ вieaџa sa în inoчenџъ шi în пъpitatea каpaktepълъї. Dapъ ла Еъропеenї, колоарея neагpъ, s'a adontatъ dpentъ колоарея de жале; къчї negpъ este stinџepea лъminеї, adікъ прin каpe вopъ съ apate, къ moptълъ a пъpъsitъ вieaџa лъminoaсъ шi s'a пoropitъ în mopmintълъ întъnekosъ. Dapъ ziче ъnъ алtъ аъторь, kostъmълъ чiвiлъ вървътeskъ de галъ алъ Еъропеenілорь este пpea monotonъ. Kindъ ne insъpъmъ, пъptъm ъn фpakъ negpъ; kindъ ne пpezintъmъ naintea ъnъї omъ mape, iapъ tpeбъe съ пъpтъmъ ъnъ фpakъ negpъ; kind mepџemъ ла балъ, iapъ tpeбъe съ ne înфъџiшъmъ întp'ъnъ bestmintъ negpъ; anoї kindъ se îmгpoaпъ ъnъ moptъ, se noapte iapъ negpъ. Eatъ monotoniea kostъmълъї nostpъ вървъtesкъ în Еъpопа.

Leukolin.

Къ aчeastъ пъmipe se пъmeшte o matepie deskoпepitъ акъmъ de кътpe ъnъ Ximistъ in Dresda, каpe ape кaлitъџї maї бъne пentpъ лъminapea каseлорь, de kitъ челе-лалте matepiї întpebъinџate пinъ акъmъ ла aчestъ skoпъ, adeкъ: seъ, ъntъ-de-лemnъ saъ de papiџъ, чеаpъ, sпеpmanџetъ, gazъ ш. ч. л. Anoї kostъ пъmaї a patpa пapte din aчeea че kostъ ъnt-de-лemnъ.

Ъnъ kitъ nъoъ.

Ъnъ kitъ maї бъnъ de kitъ челъ întpebъinџatъ пinъ акъmъ, a deskoпepitъ акъmъ D. Edm. Davy în Лondon. Aчestъ kitъ se фаче de smoaлъ шi de gutta-perca de amindoъ лъîndъ-se пъpџї egaле шi amîndoъ tonite împpeъnъ întp'ъnъ васъ de фepъ. Aчestъ kitъ kindъ se ъsъкъ, noate чine-ва съ'лъ пъstpeze mълtъ timпъ, шi kindъ iлъ întpebъinџeazъ iлъ topeшte în фокъ. Dapъ noate съ'лъ пъstpeze шi ъdъ sъб апъ, къчї пъ se stpikъ în апъ шi se лineшte бine de лemnъ, neatpъ, stiклъ, порџелапъ, фildeшъ, пеле, хъptie, фeлџї, лinъ шi toate matepiiле фъкъte de inъ, kininъ saъ бътбакъ. Aшa dapъ aчestъ kitъ ape ъnъ mape viitopъ în apte шi indъstpie.

O лъminъ epatікъ.

Aчeasta s'a apъtat din nъoъ in seapa de ла 22 Maptie a aчestъї anъ în opaшъ Freiberg. Toџї лoкъitopїї aї aчestъї opaшъ mape, аъ възътъ aчestъ фenomenъ къpiosъ. Ъnъ paпoptopъ шtiinџiфікъ ziче: kindъ ne am апpoпiatъ ла aчeastъ лъminъ, amъ simџitъ o odoape mape de phosphor kindъ apde. Aчeastъ matepie (phosphop) s'a desвoлtatъ în aчestъ локъ din каъza mълtopa кadaвepe de kiniї шi de nisiчї mopџї че se apъnka аколо; къчї e mtiъtъ къ opї-че кadaвepъ de animaле (шi de omъ) desвoaлтъ gazъ de фosфor. D'aчeasta вopъ ъniї se esплiче aчeea че гъseшte în tpadiџiъnea ъnopa попълї adeкъ къ s'a възътъ kite odatъ ка o лъminъ deвiлъ пe ъnъ чimitipъ ъnde sintъ îmгpoпаџї mълџї mopџї пpoaspeџї, къчї aчeштї кadaвepї desвoaлтъ mълtъ phosphor каpe, пpeкъmъ se шtie, лъmineazъ în обskъpitate.

Kлonote mapї.

Kлonotiле челе maї бestite пentpъ mъpimea шi гpeъtatea лорь sintъ челе ъpmътoape. Kлonotълъ челъ mape in Moskва, каpe s'a snaptъ în anълъ 1737, a kintъpitъ 193 Tone, (o tone ape 20 de mаже); kлonotълъ de ла Kpemлin (totъ în Moskва) каpe a къзътъ în anълъ 1855, kintъpeшte 63 Tone; aчeлъ din Nовоgpodъ (Pъsica) ape 31 Tone. Ъnъ kлonotъ mape ла Biena kintъpeшte 18 Tone; kлonotълъ de ла Biserіка Notre-Dame ла Пapisъ ape 13 Tone; aчeла de ла бestita бisepікъ Sf. Peter ла Poma, ape 8 Tone; aчeле de ла бisepіка Sf. Paul în Лondon ape 5 Tone. Dapъ în opaшълъ Peking în Kina este ъnъ kлonotъ d'o гpeъtate de 53 Tone.

Tinpъpitъ în Tinoгpaфiea Koлeџiълъї Sf. Saba.